

GENERALINĖS ADVOKATĖS
ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,
pateikta 2010 m. gruodžio 16 d.¹

1. Europos mokyklos yra oficialios mokymo Europos mokyklų komandiruočių darbuotojų įstaigos, kurias bendrai kontroliuoja Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių vyriausybės. Jų tikslas yra suteikti daugiakalbį ir daugiakultūrį ikimokyklinį, pradinį ir vidurinį mokymą ES institucijų darbuotojų vaikams. Šiuo metu yra keturiolika tokių mokyklų, o jų sąrašuose – maždaug 22 500 moksleivių².

2. Europos mokyklos įsteigtos dviem konvencijomis: 1957 m. balandžio 12 d. Liuksemburge pasirašytu Europos mokyklos statutu³ ir 1962 m. balandžio 13 d. Liuksemburge pasirašytu Protokolu dėl pagal Europos mokyklos statutą, pasirašytą 1957 m. balandžio 12 d., įsteigtų Europos mokyklų įkūrimo⁴. Šiuos du dokumentus sudarė šešios pirmosios Europos Bendrijų valstybės narės. Juos pakeitė 1994 m. birželio 21 d. Liuksemburge sudaryta Konvencija, apibrėžianti Europos mokyklų statutą (toliau – Konvencija)⁵. Tuo

metu Bendrijos institucijos tapo tarptautinių susitarimų šalimis⁶. Dabar Konvencijos Susitariančiomis Šalimis yra ES institucijos ir 27 valstybės narės⁷.

3. Konvencijoje įtvirtintos nuostatos dėl mokyklų tikslo ir veiklos. Joje apimami šie klausimai: pedagogika, Europos mokyklų sistemos institucinė struktūra, jai administruoti skirti struktūriniai padaliniai ir Konvencijos aiškino ir taikymo ginčų nagrinėjimas.

4. Konvencijos tikslas taip pat yra užtikrinti į jos taikymo sritį patenkančių asmenų

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Penkios tokios mokyklos yra Belgijoje, trys Vokietijoje, viena Italijoje, dvi Liuksemburge, po vieną Nyderlanduose, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

3 — Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 443 tomas, p. 129.

4 — Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 752 tomas, p. 267.

5 — OL L 212, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 16 sk., 1 t. p. 16.

6 — 1994 m. birželio 17 d. Tarybos sprendimu 94/557/EB, Euratomas, įgaliojančiu Europos Bendriją ir Europos atominės energijos bendriją pasirašyti ir sudaryti Konvenciją, apibrėžiančią Europos mokyklų statutą (OL L 212, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 16 sk., 1 t. p. 14). Taip pat žr. 1994 m. birželio 17 d. Komisijos sprendimą 94/558/EAPB dėl Europos mokyklų statutą apibrėžiančios konvencijos sudarymo (OL L 212, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 16 sk., 1 t. p. 29).

7 — Konvencija įsigaliojo 2002 m. spalio 1 dieną.

teisinę apsaugą, tam sukuriant Skundų tarybą⁸.

5. Šioje byloje iškeliamas svarbus institucinis klausimas: ar Skundų taryba turi kompetenciją pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl ES teisės? Jeigu Teisingumo Teismas manytų, kad jis turi jurisdikciją nagrinėti tokį prašymą dėl prejudicinio sprendimo, tuomet pagrindinėje byloje kilusiems materialinės teisės klausimams atsakyti reikėtų nagrinėti vienodo požiūrio ir darbuotojų judėjimo ES laisvės principus.

Teisinis pagrindas

Konvencija

6. Konvencijos trečioje konstatuojamoje dalyje teigiama: „<...> Europos mokyklos struktūra yra *sui generis*; <...> ji yra bendradarbiavimo tarp valstybių narių ir bendradarbiavimo tarp valstybių narių ir Europos Bendrijų forma <...>“.

7. Konvencijos 1 straipsnyje numatyta, kad mokyklos skirtos kartu mokyti Europos Bendrijų darbuotojų vaikus.

⁸ — Žr. Konvencijos 27 straipsnį šios išvados 13 punkte.

8. 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta:

„Mokykloje ugdo mokytojai, kurių kandidatūrai pritaria arba juos skiria valstybės narės, atsižvelgdamos į Valdytojų tarybos sprendimus, priimtus pagal procedūrą, numatytą 12 straipsnio 4 dalyje.“

9. Pagal 7 straipsnį visų mokyklų struktūriniai padaliniai yra Valdytojų taryba, Generalinis sekretorius, Inspektorių tarybos ir Skundų taryba.

10. 12 straipsnyje įtvirtinta, kad Valdytojų taryba:

„1) nustato Generalinio sekretoriaus, direktorių, mokymo personalo ir pagal 9 straipsnio 1 dalies a punktą – administracijos bei pagalbinio personalo – teikiamų paslaugų nuostatus;

<...>

4. a) kiekvienais metais, atsižvelgdama į Inspektorių tarybos pasiūlymą, nustato reikalavimus mokymo personalui, sukurdamą arba panaikindama pareigas. Ji užtikrina teisingą pareigų paskirstymą tarp valstybių narių. Ji suderina su Vyriausybėmis klausimus, susijusius su vidurinių mokyklų mokytojų, pradinėjų mokyklų mokytojų ir mokyklos patarėjų švietimo klausimais, paskyrimu arba

komandiravimu. Personalas išsaugo paaugštinimo darbe ir išėjimo į pensiją teises pagal jo nacionalines normas;

<...>“

11. 25 straipsnyje įtvirtinta:

„Mokyklų biudžetas sudaromas iš:

1. Valstybių narių įnašų, teikiamų nuolat mokant atlyginimą patvirtintiems ar paskirtiems mokymo personalo nariams ir, jei tinka, finansinių įnašų, dėl kurių Valdytojų taryba vieningai priima sprendimą.“

12. 26 straipsnyje įtvirtinta: „Europos Bendrijų Teisingumo Teismo išskirtinei jurisdikcijai priklauso Valdytojų taryboje neišspręsti Susitariančiųjų Šalių ginčai dėl šios Konvencijos interpretavimo [aiškinimo] ir taikymo“.

13. 27 straipsnyje reglamentuojama Skundų taryba. Minėtame straipsnyje nustatyta:

„1. Įsteigiama Skundų taryba.

2. Skundų tarybos išskirtinei jurisdikcijai pirmąją ir paskutinę instanciją išnaudojus visas administracinio poveikio priemonės priklauso bet koks ginčas dėl šios Konvencijos taikymo asmenims, kuriems taikoma ši Konvencija, išskyrus administraciją ir pagalbinių personalą, ir dėl bet kurio akto ar taisyklių, priimtų pagal šią Konvenciją ir turinčių neigiamos įtakos šiems asmenims, teisėtumo, mokyklos Valdytojų tarybai ar administracinei [Administracinei] tarybai naudojantis savo galiomis, nurodytomis šioje Konvencijoje. Kai tokie ginčai yra finansinio pobūdžio, skundų [Skundų] tarybos jurisdikcija yra neribojama.

Šių teisinių procesų sąlygos ir išsamios taisyklės, jei reikia, nustatomos mokymo personalo veiklos nuostatuose arba ne visą darbo dieną dirbančių mokytojų darbo sutartyje, arba bendrosiose mokyklų taisyklėse.

3. Skundų tarybą sudaro neabejotinai nepriklausomi ir pripažinti teisės klausimais kompetentingi asmenys.

Skundų tarybos nariais gali tapti tik asmenys, įtraukti į Europos Bendrijų Teisingumo Teismo sudarytą sąrašą.

4. Valdytojų taryba vieningai priima skundų [Skundų] tarybos statutą. *Skundų tarybos statutas*⁹

Skundų tarybos statutas nustato tarybos narių skaičių, jų paskyrimo Valdytojų tarybos sprendimu procedūrą, jų kadencijos trukmę ir jiems taikomas finansinius susitarimus. Statute nurodomas tarybos veiklos būdas. Statute nurodomas tarybos veiklos būdas.

5. Skundų taryba priima procedūros reglamentą, kuris apims tokias nuostatas, kokios yra būtinos statutui taikyti.

Valdytojų taryba vieningai patvirtina procedūros reglamentą.

6. Skundų tarybos sprendimai yra privalomi šalims ir, jei kuri iš šalių jų neįgyvendina, valstybių narių atitinkamos institucijos pagal atitinkamus nacionalinius įstatymus įvykdo šiuos sprendimus.

7. Kiti ginčai, kuriuose dalyvauja mokyklos, priklauso nacionalinei jurisdikcijai. Šis straipsnis nėra taikomas nacionalinių teismų jurisdikcijai civilinės ir baudžiamosios atsakomybės srityje.“

14. Statuto 1 straipsnyje įtvirtinta, kad Skundų tarybą sudaro šeši nariai, skiriami penkerių metų kadencijai iš Teisingumo Teismo tam sudaryto sąrašo. Iš esmės jų kadencija pratęsiama pagal nutylėjimą.

15. 2 straipsnyje numatyta, kad kiekvienas Skundų tarybos narys turi taip prisiekti:

„Prisiekiu <...> vykdyti savo pareigas garbingai, nepriklausomai ir nešališkai, taip pat saugoti pasitarimo slaptumą.“¹⁰

16. 3 straipsnyje nustatyta, kad Skundų tarybos nariai negali užsiimti jokia kita politine, administracine veikla ar darbu, kuris būtų nesuderinamas su jų pareiga veikti nepriklausomai ir nešališkai.

17. 5 straipsnyje įtvirtinta, kad Skundų tarybos narį galima atleisti iš pareigų, tik jeigu

⁹ — Priimtas pagal Konvencijos 27 straipsnio 4 dalį ir 2004 m. balandžio 22 d. rašytine procedūra patvirtintas Valdytojų tarybos (toliau – Statutas), prieinamas Europos mokyklų tinklalapyje.

¹⁰ — Taip pat žr., Teisingumo Teismo statuto 2 straipsnį ir I priedo 5 straipsnį (OL C 115, 2008, p. 210).

kiti nariai plenarinėje sesijoje dviejų trečdalių dauguma nusprendžia, kad jis nebeatitinka privalomųjų reikalavimų. Prieš pašalinant Skundų tarybos narį iš pareigų jis turi teisę būti išklašytas Skundų tarybos.

*Europos mokyklos komandiruočių darbuotojų tarnybos nuostatai, taikomi nuo 1996 m. rugšėjo 1 dienos*¹³

19. Tarnybos nuostatuose įtvirtintos taisyklės, reglamentuojančios Europos mokyklos komandiruočių darbuotojų veiklos sąlygas ir reikalavimus.

20. 45 straipsnyje įtvirtina, kad darbuotojų darbo užmokestį sudaro bazinis atlyginimas, užmokestis už viršvalandžius, šeimos pašalpos ir kitos išmokos.

*Europos mokyklų Skundų tarybos procedūros reglamentas*¹¹

21. 47 straipsnyje sakoma:

„1. Darbuotojo darbo užmokestis išreiškiamas eurai.

<...>

18. Procedūros reglamente įtvirtintos nuostatos, analogiškos nuostatoms, reglamentuojančioms rašytinę ir žodinę šio Teismo ir Bendrojo Teismo procedūrą. Taigi, 9 straipsnyje įtvirtinama, kad pranešimai šalims pateikiami viena iš oficialiųjų kalbų¹². 11 ir 12 straipsniuose numatoma, kad Skundų taryboje šalims atstovauja advokatai. 14–19 straipsniuose reglamentuojama rašytinė proceso dalis, kurią sudaro ieškinys ir atsiliepiamas į ieškinį, dublikas ir triplikas; po jos vyksta žodinė proceso dalis.

2. Atlyginimas kiekvienam darbuotojui išmokamas toje vietoje, kur jis dirba, ir tos šalies valiuta.

Darbo užmokestis, mokamas kita valiutai nei eurai, apskaičiuojamas pagal kursą, taikomą Europos Bendrijų pareigūnų darbo užmokesčiui.

11 — Patvirtintos Valdytojų tarybos 2005 m. vasario 1 ir 2 dienų posėdyje (toliau – Procedūros reglamentas), prieinamas Europos mokyklų tinklalapyje.

12 — Būtent Konvencijos II priede nurodytomis kalbomis: danų, olandų, anglų, prancūzų, vokiečių, graikų, italų ir ispanų.

13 — Patvirtinti Valdytojų tarybos 2009 m. sausio 20 ir 21 d. posėdžiuose (toliau – Tarnybos nuostatai), skelbiami Europos mokyklų tinklalapyje.

3. Darbuotojo darbo užmokestis skaičiuojamas pagal koeficientą, kuris yra didesnis arba mažesnis nei 100 %, arba lygus 100 %, kaip įtvirtinta ir taikoma Europos Bendrijų pareigūnams.“

b) mokykla sumoka atlyginimo, įtvirtinto šiuose nuostatuose, ir nacionalinių išmokų, atskaičius privalomuosius socialinio draudimo atskaitymus, skirtumą.

22. 49 straipsnyje nustatyta:

Ši rinkos vertė konvertuojama į šalies, kurioje darbuotojas atlieka savo funkcijas, valiutą, remiantis Europos Bendrijų pareigūnų darbo užmokesčiui patikslinti naudojamais valiutos keitimo kursais.“

„1. <...> darbuotojas turi teisę į darbo užmokestį, atitinkantį jo pareigas ir pakopą atlyginimų skalėje, kaip numatyta šių nuostatų III priede.“¹⁴

23. Kai kilo šis ginčas (2008 m. balandžio mėn.), 49 straipsnio 2 dalyje buvo įtvirtinta:

24. 49 straipsnio 2 dalies pakeitimas, įsigaliojęs 2008 m. sausio 1 d. leido Europos mokykloms prirėkus patikslinti euro ir valstybių narių kitų oficialių valiutų keitimo kursus. Šios nuostatos tekstas buvo papildytas tokio-
mis pastraipomis:

„a) kompetentinga nacionalinė valdžios institucija išmoka nacionalines išmokas darbuotojui ir praneša direktoriui apie išmokėtas sumas, nurodydama elementus, į kuriuos atsižvelgta apskaičiuojant, įskaitant socialinio draudimo atskaitymus ir mokesčius.

„Šie valiutos keitimo kursai palyginami su mėnesio kursu, taikomu vykdant biudžetą. Jei vienos ar keleto valiutų skirtumas lygus arba didesnis nei 5 %, palyginti su iki tol galiojusiais keitimo kursais, nuo to mėnesio pradedamas taikyti patikslintas dydis. Jei neįpareigojančio

¹⁴ — Pagal šiuo metu galiojančią Tarnybos nuostatų redakciją atlyginimų skalė yra numatyta IV priede. Tačiau bylai svarbiu laikotarpiu Europos mokyklų komandiruočių darbuotojų mėnesinio atlyginimo skalė eurais buvo įtvirtinta III priede. Todėl remiuosi III priedu šioje išvadoje.

vertės pokyčio riba nepasiekta, keitimo kursai atnaujinami vėliausiai po 6 mėnesių.

Jeigu keitimo vertė yra didesnė už atlyginimo, numatyto šiuose nuostatuose, dydį kalendoriniais metais, atitinkamas darbuotojas turi teisę į šių sumų skirtumą.“

25. Tarnybos nuostatų 79 straipsnyje numatyta, kad Europos mokyklų generaliniam sekretoriui (toliau – Generalinis sekretorius) galima pateikti administracinį skundą dėl administracinių ir finansinių sprendimų administravimo ir finansų srityse teisėtumo, jeigu tokie aktai sukelia neigiamų pasekmių suinteresuotam asmeniui. Jeigu Generalinis sekretorius neatsako į tokį administracinį skundą per penkis mėnesius nuo jo pateikimo datos, preziumuojama, kad administracinis skundas atmestas. Apeliacinis skundas dėl tokio sprendimo gali būti pateikiamas Skundų tarybai.

26. Reikšmingos 80 straipsnio nuostatos yra šios:

„1. Skundų tarybos išimtinė jurisdikcijai pirmąją ir paskutinę instanciją priklauso nagrinėti visus ginčus tarp mokyklų valdymo organų ir darbuotojų dėl aktų, turinčių jiems neigiamos įtakos <...>“

2 dalyje įtvirtinta, kad prieš pateikiant apeliacinį skundą Skundų tarybai turi būti pateiktas administracinis skundas Generaliniam sekretoriui pagal 79 straipsnį ir priimtas aiškus arba numanomas sprendimas tokį skundą atmesti.

5 dalyje įtvirtinta: „Apeliaciniai skundai šio straipsnio prasme nagrinėjami ir sprendžiami pagal Skundų tarybos patvirtintame Procedūros reglamente įtvirtintus reikalavimus.“

Apeliacinio skundo pateikimas Skundų tarybai nesustabdo ginčijamo akto taikymo. Tačiau jei Skundų taryba mano, kad tai reikalinga dėl susiklosčiusių aplinkybių, ji gali sustabdyti ginčijamo akto taikymą. Skundų tarybos sprendimai yra galutiniai ir vykdomi.“

*EB sutartis*¹⁵

3. Ji suteikia teisę, galimą riboti tik viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos sumetimais:

27. Pagal EB 12 straipsnio 1 dalį

a) priimti faktiškai pateiktus pasiūlymus įsidarbinti;

„Šios Sutarties taikymo srityje, nepažeidžiant joje esančių specialių nuostatų, draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės.“

b) šiuo tikslu laisvai judėti valstybių narių teritorijoje;

28. EB 39 straipsnis išdėstytas taip:

c) apsigyventi bet kurioje valstybėje narėje siekiant dirbti pagal tos valstybės piliečių įsidarbinimą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus;

„1. Bendrijoje užtikrinama darbuotojų judėjimo laisvė.

d) laikantis Komisijos įgyvendinimo reglamentuose nustatytų sąlygų pasilikti gyventi valstybės narės teritorijoje pasibaigus darbo jėgą laikui.

2. Tokia judėjimo laisvė reiškia, kad įdarbinimo, darbo užmokesčio ir kitų darbo ir užimtumo sąlygų atžvilgiu panaikinama bet kokia valstybių narių darbuotojų diskriminacija dėl pilietybės.

<...>“

29. EB 234 straipsnis išdėstytas taip:

15 — Kadangi pagrindinė byla prasidėjo prieš įsigaliojant Lisabonos sutarčiai, remiasi tuo metu galiojusiu Sutarties nuostatų redakcija. EB 12 straipsnio nuostatos dabar yra įtvirtintos SESV 18 straipsnyje, EB 29 ir 234 straipsnių nuostatos atitinkamai yra įtvirtintos SESV 45 ir 267 straipsniuose. Prieš įsigaliojant Amsterdamo sutarčiai 1999 m. EB 234 straipsnio nuostatos (su šiais bylai nereikšmingu skirtumu) buvo įtvirtintos EEB sutarties, o vėliau EB sutarties 177 straipsnyje. Kad skaitytojui būtų lengviau, nuorodas darau taip, į Sutarties straipsnius, kurie buvo taikomi pagrindinio ginčo laikotarpiu. Senesnėje bylų praktikoje aptinkamos nuorodos į Bendrijos teisę dabar, žinoma, turi būti aiškinamos kaip nuorodos į ES teisę.

„Teisingumo Teismas turi teisę priimti preliminarų nutarimą dėl:

a) šios Sutarties išaiškinimo;

Tokiam klausimui iškilus valstybės narės teisme arba specializuotame teisme, tas teismas arba specializuotas teismas, manydamas, kad sprendimui priimti reikia nutarimo šiuo klausimu, gali prašyti Teisingumo Teismą priimti dėl jo preliminarų nutarimą.

Tokiam klausimui iškilus nagrinėjant bylą valstybės narės teisme arba specializuotame teisme, kurio sprendimas pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas, tas teismas arba specializuotas teismas dėl jo kreipiasi į Teisingumo Teismą.“

Bylos pagrindas, faktinės aplinkybės ir procesas

Atlyginimo apskaičiavimas

30. Tarnybos nuostatų 49 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad visi mokytojai gauna III priede numatytą mėnesinį atlyginimą, išreiškiamą eurai¹⁶.

31. Atlyginimas atspindi Europos mokyklų struktūrą, nes atsakomybė už jo mokėjimą paskirstoma tarp valstybių narių ir mokyklų.

Todėl komandiruojami mokytojai komandiravimo į mokyklas laikotarpiu toliau gauna savo nacionalinį atlyginimą (kuriam taikomi privalomieji mokesčių ir socialinio draudimo atskaitymai)¹⁷. Nacionalinis atlyginimas paverčiamas į eurus taikant nurodytą valiutų keitimo kursą. Tuomet nacionalinio atlyginimo pakeista vertė atimama iš mėnesinio atlyginimo, numatyto Tarnybos nuostatų III priede. Skirtumas tarp šių atlyginimų vadinamas „europine priemoka“ ir jį komandiruotam mokytojui moka tiesiogiai Europos mokyklos, naudodamos iš ES biudžeto gautą lėšas¹⁸. Europinė priemoka ir nacionalinis atlyginimas kartu sudaro mokytojo bazinį atlyginimą Tarnybos nuostatų prasme.

32. 2007 m. liepos 1 d. 1 euras buvo lygus 0,67215 Jungtinės Karalystės svoro sterlingų. Tačiau nuo 2007 m. spalio mėn. svaras sterlingų reikšmingai nuvertėjo euro atžvilgiu. 2007 m. gruodžio 1 d. 1 euras kainavo 0,71475 svoro sterlingų, o 2008 m. liepos 1 d. – 0,7866 svoro sterlingų. Todėl tarp 2007 m. liepos 1 d. ir 2008 m. birželio 30 d. svaras sterlingų euro atžvilgiu nuvertėjo maždaug 7,4%.

33. Valiutų keitimo kursas, taikomas apskaičiuojant nacionalinio atlyginimo keitimo į eurus kursą, kiekvienais metais nustatomas

16 — Visos nuorodos paremtos III priedo redakcija, galiojusia bylai reikšmingu laikotarpiu.

17 — Konvencijos 25 straipsnis ir Tarnybos nuostatų 49 straipsnio 2 dalies a punktas: žr. atitinkamai šios išvados 11 ir 23 punktus.

18 — Šią tvarką paaiškina 1986 m. sausio 15 d. Sprendimas *Hurd* (44/84, Rink. p. 29, 5 punktas).

liepos 1 dieną. Prieš 2008 m. liepos mėn. pakeitimą Tarnybos nuostatose nebuvo nuostatų dėl valiutų keitimo kurso, patvirtinto liepos 1 d., tarpinių pritaikymų atsižvelgiant į valiutų kurso pokyčius per metus. Taigi nebuvo pritaikymo mechanizmo, skirto kompensuoti reikšmingą svaro sterlingų nuvertėjimą euro atžvilgiu nuo 2007 m. spalio mėn. iki 2008 m. birželio mėnesio.

34. Pagal 2008 m. liepos 1 d. įsigaliojusį Tarnybos nuostatų pakeitimą dabar galima daryti tarpinius pritaikymus, jeigu valiutos keitimo kursas svyruoja ne mažiau nei 5 % palyginti su prieš tai taikytu valiutos keitimo kursu¹⁹.

Bylos faktinės aplinkybės ir procesas

35. Nuo 2008 m. balandžio mėn. P. Miles ir 135 kiti mokytojai, kuriuos į Europos mokyklas komandiravo Jungtinė Karalystė, pareiškė Generalinei sekretorei administracinius skundus pagal Tarnybos nuostatų 79 straipsnį. Šiuose skunduose jie reikalauja pritaikyti jų atlyginimų europinės priemokos dalį taip, kad būtų kompensuotas svoro sterlingo nuvertėjimas euro atžvilgiu 2007 m. spalio mėn.–2008 m. lapkričio mėn. Generalinė

sekretorė 2008 m. lapkričio 7 d. laišku patvirtino, kad atmeta mokytojų administracinius skundus. 2008 m. gruodžio 15 d. mokytojai pateikė Skundų tarybai apeliacinius skundus dėl Generalinės sekretorės sprendimo.

36. Kitas ieškovas R. Watson MacDonald, pateikė savo administracinį skundą Generalinei sekretorei 2008 m. gegužės 9 d. 2009 m. sausio 9 d. jis taip pat pateikė apeliacinį skundą Skundų tarnybai dėl Generalinės sekretorės sprendimo.

37. Visi mokytojų pateiktieji apeliaciniai skundai yra susiję su europinės priemokos apskaičiavimu Didžiosios Britanijos mokytojams, dirbantiems mokyklose valstybėse narėse, kurių valiuta yra euras.

Nutartis dėl prašymo pateikti klausimus prejudiciniam sprendimui

38. Savo nutartyje dėl prašymo pateikti prejudicinius klausimus Skundų taryba pažymi, kad Konvencijos 26 straipsnyje įtvirtinta, jog Teisingumo Teismo išskirtinei jurisdikcijai priklauso Valdytojų taryboje neišspręsti Susitariančiųjų Šalių ginčai dėl šios konvencijos

¹⁹ — Žr. 24 punktą.

aiškinimo ir taikymo. Tačiau nėra konkrečios nuostatos, pagal kurią Skundų taryba turėtų teisę prašyti Teisingumo Teismo paaiškinimų, nagrinėdama jai pateiktą apeliacinį skundą.

39. Skundų taryba pabrėžia, kad jos funkcija yra užtikrinti vienodą teisės taikymą į jos jurisdikciją patenkančiais klausimais. Jos sprendimas apeliacinėje procedūroje šalims turi privalomąją galią. Jeigu sprendimas būtų neįgyvendintas, jį vykdytų valstybės narės kompetentingos institucijos. Skundų taryba laikosi nuomonės, kad atsižvelgiant į šį bendrą teisinį pagrindą (ypač į jos pareigą užtikrinti vienodą ES teisės taikymą į jos jurisdikciją patenkančiais klausimais), susidarytų paradoksas, jeigu ji nebūtų pripažįstama kaip turinti kompetenciją pateikti Teisingumo Teismui klausimus pagal EB 234 straipsnį.

40. Todėl Skundų taryba norėtų Teisingumo Teismui pateikti šiuos klausimus:

„1. Ar EB sutarties 234 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog tokia teisminė institucija, kokia yra Skundų taryba, įsteigta Konvencijos, apibrėžiančios Europos mokyklų statutą, 27 straipsniu, patenka į jo taikymo sritį ir, kadangi turi jurisdikciją paskutinėje instancijoje, privalo kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar EB sutarties 12 ir 39 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie trukdo

taikyti tokią darbo užmokesčio sistemą, kokia galioja Europos mokyklose, nes pagal šią sistemą, nors joje aiškiai nurodoma Europos Bendrijų pareigūnams taikoma sistema, visiškai neleidžiama atsižvelgti, netgi atgaline data, į valiutos nuvertėjimą, dėl ko sumažėja atitinkamos valstybės narės valdžios institucijų komandiruočių mokytojų perkamoji galia?

3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar dėl konstatuotos skirtingos į Europos mokyklas komandiruočių mokytojų, kurių darbo užmokestį garantuoja nacionalinės valdžios institucijos bei Europos mokyklos, kurioje jie dirba, ir Europos Bendrijos pareigūnų, kurių darbo užmokestį garantuoja išimtinai Europos bendrija, situacijos ir, atsižvelgiant į minėtuose straipsniuose nurodytus principus bei tai, kad nagrinėjame statute aiškiai nurodomi Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatai, pateisinama tai, kad perkamajai galiai išlaikyti naudojami skirtingi keitimo kursai?“

41. Mokytojai, Europos mokyklos ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas ir dalyvavo posėdyje 2010 m. birželio 9 dieną.

Įvertinimas

sudėtine ES teisės dalimi. Todėl sistema, kuri reglamentuoja Europos mokyklų veiklą, nepatenka prie priemonių, kurioms taikomas EB 234 straipsnis.

Pirmasis klausimas

42. Pirmasis klausimas yra esminis. Ar Teisingumo Teismo jurisdikcija pagal EB 234 straipsnį apima tokias institucijas, kaip antai Skundų taryba? Jeigu į šį klausimą atsakoma neigiamai, nebūtina atsakyti į 2 ir 3 klausimus.

Ar Skundų tarybos pateikti klausimai yra susiję su ES teisės klausimais?

43. Europos mokyklų vardu tvirtinama, kad jos yra įsteigtos tarptautiniais susitarimais ir kad šie susitarimai, Europos mokyklų priemonės ir sprendimai neturėtų būti laikomi

44. Sprendime *Hurd*²⁰ Teisingumo Teismui pateiktas klausimas reikalavo išnagrinėti atlyginimų sistemą, taikomą Britanijos mokytojams Europos mokyklose Kulhame, Anglijoje. Pirmosios Europos mokyklos Valdytojų taryba (1957 m. sausio 26 ir 27 d. posėdžiuose) nusprendė, kad darbuotojai turėtų mokėti mokesčius nuo atlyginimo (ar jo dalies), kuris atitinka jų nacionalinį atlyginimą. Kita vertus, priedai ir pašalpos, skiriamos pagal Tarnybos nuostatus, turėtų būti neapmokestinamos jokiais mokesčiais. Jungtinėje Karalystėje europinė priemoka ir skirtingos pašalpos, mokamos Europos mokyklos Kulhame mokytojams, kurie nebuvo Jungtinės Karalystės piliečiai, nebuvo apmokestinamos pajamų mokesčiu. Tačiau ginčas pagrindinėje byloje *Hurd* atveju buvo susijęs su klausimu, ar tokias išmokas galima apmokestinti, jeigu jos skiriamos Jungtinės Karalystės piliečiams. D. G. E. Hurd tvirtino, kad Jungtinės Karalystės mokytojams, komandiruotiems į Europos mokyklą Kulhame, išmokėtos priemokos turėtų būti neapmokestinamos nacionaliniais mokesčiais pagal Bendrijos teisę. Jis tvirtino:

20 — Cituoto šios išvados 18 išnašoje.

kadangi Jungtinė Karalystė prisijungė prie Europos mokyklų statuto konvencijos, nes to reikalavo 1972 m. Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės stojimo į Europos Bendrijas sutarties 3 straipsnis, ji pritarė ir 1957 m. sausio 26–27 d. posėdyje priimtam sprendimui. Jungtinės Karalystės vyriausybė tvirtino, kad, nors Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti Stojimo akto 3 straipsnį, tačiau jis neturi jurisdikcijos aiškinti Europos mokyklų steigimo konvencijų.

46. Savo Sprendimą *Hurd* Teisingumo Teismas neseniai patvirtino Sprendime *Komisija prieš Belgiją*²². Todėl iš Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad Europos mokyklų Valdytojų tarybos patvirtinti Tarnybos nuostatai pagal Konvencijos 12 straipsnio 1 dalį *prima facie* yra priemonės, nepatenkančios į EB 234 straipsnio taikymo sritį.

47. Todėl man atrodo, kad šioje byloje Tarnybos nuostatai turi tokį patį statusą kaip nacionalinės teisės nuostatos nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą. Teisingumo Teismas neturi kompetencijos jų nagrinėti, tačiau gali paaiškinti, kaip joms taikoma ES teisė.

45. Teisingumo Teismas konstatavo, kad neturi jurisdikcijos aiškinti Stojimo sutarties 3 straipsnio siekdamas apibrėžti Jungtinės Karalystės išpareigojimus pagal Europos mokyklų organų priemones ir sprendimus, nes šios priemonės nepriskiriamos prie priemonių, kurioms taikomas EB 234 straipsnis. Tai, kad tokie susitarimai buvo susiję su Bendrija ir jos institucijų veikla, nereiškia, kad jos buvo sudėtinė Bendrijos teisės dalis. Tačiau Teisingumo Teismas manė, kad siekiant nustatyti Stojimo akto 3 straipsnio, taikymo sritį tokioms priemonėms būtina apibrėžti Europos mokyklų organų priemonių ir sprendimų teisinį statusą ir todėl prirėkus atlikti jų priežiūrą²¹.

48. Be to, Europos mokyklos per posėdį pripažino, kad taiko Sutartį, ir sutiko, kad Teisingumo Teismui pateikti materialinės teisės klausimai yra susiję su teisingu jos aiškinimu.

49. Todėl manau: kadangi 2 ir 3 klausimais konkrečiai prašoma išaiškinti Sutartį, Tarnybos nuostatai gali būti nagrinėjami tiek,

21 — Sprendimo *Hurd*, cituoto šios išvados 18 išnašoje, 20 ir 21 punktai.

22 — 2010 rugsėjo 30 d. Sprendimas C-132/09 (Rink. p. I-8695, 43 ir 44 punktai).

kiek turi būti atsakyta į iškylančius ES teisės klausimus.

EB 234 straipsnio prasme. Europos mokyklos pritaria, kad Skundų taryba yra teismas, tačiau tvirtinta, kad ji nėra *valstybės narės* teismas, o to reikalaujama EB 234 straipsnio antrą dalyje. Todėl tik trumpai aptarsiu ginčo nekeliančius aspektus, kad galėčiau daugiau dėmesio skirti būtent šiam klausimui.

Ar Skundų taryba yra valstybės narės teismas EB 234 straipsnio prasme?

50. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, „siekiat nustatyti, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra teismas pagal EB 234 straipsnį, Teisingumo Teismas atsižvelgia į aplinkybių visumą, t. y. koks teisinis institucijos pagrindas, ar ji nuolatinė, ar jos jurisdikcija privaloma, ar jos procesas grindžiamas rungtyniškumo principu, ar institucija taiko teisės normas, taip pat, ar ji nepriklausoma.“²³ Be to, į Teisingumo Teismą gali kreiptis tik institucija, nagrinėjanti ginčą ir pagal nustatytą procedūrą turinti priimti teismo pobūdžio sprendimą.²⁴

51. Komisija ir mokytojai tvirtina, kad Skundų taryba atitinka visus teismo požymius

52. Skundų taryba yra sudaryta pagal Konvencijos 27 straipsnį. Todėl ji aiškiai įsteigta įstatymu. Jos nuolatinį pobūdį galima numatyti iš 27 straipsnio 1 dalies, nes ji įsteigta be jokio trukmės apribojimo, o jos narių penkerių metų kadencija gali būti atnaujinama. Pagal 27 straipsnio 2 dalį Skundų tarybos išimtinai kompetencijai priklauso atitinkami ginčai, o pagal 27 straipsnio 6 dalį (kurią patvirtina Tarybos nuostatų 80 straipsnio 5 dalis) jos sprendimai yra privalomi ir vykdomi; iš šių nuostatų akivaizdu, kad Skundų taryba atlieka teisminę funkciją. 27 straipsnio 5 dalis suteikia Skundų tarybai teisę Statutui taikyti nustatyti procedūros reglamentą; o jos priimtame procedūros reglamente numatytas rungtyniškumo principu grindžiamas procesas.

23 — 2008 m. gegužės 14 d. Nutartis *Pilato* (C-109/07, Rink. p. I-3503, 22 punktas ir jame cituojama teismo praktika); taip pat žr. 2007 m. spalio 18 d. Sprendimą *Rundfunk* (C-195/06, Rink. p. I-8817, 19 punktas) ir 2009 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Umweltanwalt von Kärnten* (C-205/08, Rink. p. I-11525); generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvados 35 punktas, kuriame cituojamas 1966 m. birželio 30 d. Sprendimas *Vaassen-Goebbels* (61/65, Rink. p. 261).

24 — 2001 m. birželio 14 d. Sprendimas *Salzmann* (C-178/99, Rink. p. I-4421, 14 punktas).

53. Be to, akivaizdu, kad Skundų taryba pasižymi ir nepriklausomumu, kuris yra būtinas teisminėms funkcijoms atlikti²⁵. Tarybos sudarymas reglamentuojamas Konvencijos 27 straipsnio 3 dalyje ir Statuto 1, 2, 3 ir 5 straipsniuose. Taigi jos nariai turi būti neabejotinai nepriklausomi asmenys, parinkti iš Teisingumo Teismo sudaryto sąrašo. Jie prisielia vykdyti savo pareigas nepriklausomai ir nešališkai, taip pat negali užsiimti jokia kita veikla, kuri būtų nesuderinama su šia pareiga. Narį galima atleisti iš pareigų, tik jeigu kolegos jį išklaušę dviejų trečdalių dauguma nusprendžia, kad narys nebeatitinka privalomųjų reikalavimų. Be to, Skundų taryba akivaizdžiai yra trečioji šalis institucijos, priėmusios ginčijamą sprendimą, atžvilgiu, nes ji yra atskira ir savarankiška institucija nuo Generalinio sekretoriaus.

54. Patvirtinusi, kad Skundų taryba atitinka visus teismo kriterijus, toliau nagrinėsiu pagrindinį klausimą – ar ji gali būti laikoma *valstybės narės* teismu.

55. Europos mokyklos tvirtina, kad EB 234 straipsnio antroji dalis turi būti aiškina pažodžiui, t. y. kad prašymą priimti

prejudicinį sprendimą teikiantis teismas turi būti *valstybės narės* teismas, o Skundų taryba akivaizdžiai nėra toks teismas.

56. Komisija ir mokytojai tvirtina, kad EB 234 straipsnio tikslas yra užtikrinti nuoseklų ir vienodą ES teisės taikymą. Todėl EB 234 straipsnį reikia aiškinti atsižvelgiant į jo tikslus, taigi žodžiai „valstybės narės teismas“²⁶ turi būti aiškinami plačiai. Sprendime *Rheinmühlen*²⁷ Teisingumo Teismas patvirtino, jog procedūros pagal tuometinį EEB sutarties 177 straipsnį tikslas buvo užtikrinti, kad visais atvejais ši teisė visose valstybėse narėse būtų taikoma vienodai.

57. Sutinku su Komisija ir mokytojais.

58. Praėjo beveik 30 metų nuo to, kai Teisingumo Teismas pirmą kartą išaiškino nuostatą, vėliau tapusią EB 234 straipsniu, plačiau nei antrosios dalies pažodinis aiškinimas. Sprendime *Broekmeulen*²⁸ Teisingumo Teismas konstatavo, kad kai Karališkosios Nyderlandų medicinos skatinimo draugijos įsteigtas

26 — Paryškinta mano.

27 — 1974 m. sausio 16 d. sprendimas (166/73, Rink. p. 33, 2 punktas). Žr. naujesnį 2008 m. birželio 12 d. Sprendimą *Gourmet Classic* (C-458/06, Rink. p. I-4207, 20 punktas).

28 — 1981 m. spalio 6 d. Sprendimas *Broekmeulen* (246/80, Rink. p. 2311, 16 ir 17 punktai).

25 — Žr. ypač 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Wilson* (C-506/04, Rink. p. I-8613, 49–53 punktai).

apeliacinis komitetas taikė Bendrijos teisę ir sprendė su ja susijusius klausimus, jis turėjo būti laikomas valstybės narės teismu. Savo sprendime Teisingumo Teismas pažymėjo, kad apeliacinio komiteto sprendimų negalima buvo apskųsti vadinamosios „pagrindinės“ nacionalinės teismų sistemos teismuose.

60. Sprendime *Christian Dior*³¹ Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar byloje, susijusioje su Prekių ženklų direktyva³², Nyderlandų aukščiausiasis teismas, ar Beniliukso teismas³³ turi būti laikomas teismu, kurio sprendimai negali būti skundžiami ir kuris todėl privalo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui pagal EB 234 straipsnio 3 dalį. Teisingumo Teismas ir vėl aiškino pagal tikslą ir, minėdamas Beniliukso teismą, konstatavo: „nėra rimtų pagrindų, kodėl toks teismas, *bendras kelioms valstybėms narėms*, neturėtų pateikti klausimų Teisingumo Teismui taip pat, kaip ir bet kurios iš tų valstybių narių teismų“. Priedamas prie šios išvados Teisingumo Teismas pasikloviė dviem kriterijais. Pirma, Beniliukso teismo funkcija buvo užtikrinti, kad būtų vienodai taikomos trims Beniliukso šalims bendros teisės normos; ir procesas šiame teisme buvo proceso nacionaliniame teisme etapas, leidžiantis pateikti galutinį Beniliukso teisinių normų aiškinimą. Antra, Beniliukso teismo teisės pateikti prejudicinius klausimus Teisingumo Teismui pripažinimas tenkino EB 234 straipsnio

59. Šioje byloje Skundų tarybai priklauso „išskirtinė jurisdikcija pirmąja ir paskutine instancija“²⁹. Kadangi jos veiklos sričiai priklauso mokytojų, kurių dauguma pasinaudojo laisvo judėjimo teisėmis dėl komandiravimo į Europos mokyklas, teisės ir pareigos, ji neišvengiamai, kaip ir iš tiesų šioje byloje, nagrinėjamiems ginčams privalės taikyti ES teisę (ir suteikti jai pirmenybę). Kaip ir apeliacinio komiteto byloje *Broekmeulen* atveju, Skundų tarybos sprendimai negali būti skundžiami apeliacine tvarka jokiems pagrindinės nacionalinės teisminės sistemos teismams. Šis atvejis įtikinamai atitinka byloje *Broekmeulen*³⁰ nagrinėjamą atvejį.

29 — Žr. Konvencijos 27 straipsnio 2 dalį, nurodytą šios išvados 13 punkte.

30 — Žr. šios išvados 43 punktą ir paskesnius, kuriuose cituojų Generalinio sekretoriaus argumentą, kad Tarnybos nuostatų aiškinimo nereglamentuoja ES teisė.

31 — 1997 m. lapkričio 4 d. sprendimas (C-337/95, Rink. p. I-6013).

32 — 1988 m. gruodžio 21 d. Pirmoji tarybos direktyva 89/104/EEB valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (OL L 40, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t. p. 92).

33 — Beniliukso teismas buvo įsteigtas 1965 m. kovo 31 d. sutartimi, pasirašyta Briuselyje tarp Belgijos Karalystės, Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės ir Nyderlandų Karalystės. Ji sudaro kiekvienos iš šių trijų valstybių narių Aukščiausiųjų teismų teisėjai: žr., Sprendimo *Christian Dior*, cituoto šios išvados 31 išnašoje, 15 punktą.

tikslus, nes užtikrino vienodą Bendrijos teisės taikymą³⁴.

61. Generalinis advokatas F.G. Jacobs trumpai aptarė šį klausimą savo išvadoje. Jis pabrėžė, kad „pagal Sutarties logiką valstybės narės teismas, kurio sprendimai yra galutiniai, turėtų nespręsti Bendrijos teisės klausimų nesant Teisingumo Teismo sprendimo“.

62. Europos mokyklos tvirtina, kad byla *Christian Dior* skiriasi nuo šios bylos, nes toje byloje klausimas pagrindinėje byloje visų pirma kilo nacionaliniame teisme (*Rechtbank te Haarlem*; o prašymą dėl prejudicinio sprendimo vėliau pateikė Nyderlandų aukščiausiasis teismas). Tačiau šioje byloje, klausimas niekada nebuvo nagrinėjamas nacionaliniame teisme, todėl nėra klausimų, kylančių nacionaliniam teismui.

63. Aš nesutinku. Mano manymu, Teisingumo Teismas turėtų aiškinti EB 234 straipsnį pagal jo tikslą dėl tokių priešasčių.

64. Pirma, valstybės narės kartu įsteigė Skundų tarybą, kaip pirmosios ir paskutinės instancijos teisminę instituciją, spręsti visus su Europos mokyklomis susijusius klausimus, kuriuos reglamentuoja Konvencija (arba pagal ją priimtos priemonės, pavyzdžiui, Tarnybos nuostatai)³⁵. Skundų taryba turi pareigą užtikrinti, kad Konvencijoje įtvirtintos teisinės normos būtų taikomos vienodai. Jos sprendimai yra galutiniai ir neskundžiami. Konvencijoje numatyta, kad Skundų tarybos sprendimai turi būti vykdomi atitinkamos valstybės narės institucijų pagal tos valstybės narės teisę³⁶.

65. Iš to išplaukia, kad Skundų taryba turėtų būti laikoma teismu, kuris yra „bendras kelioms valstybėms narėms“. Iš tiesų, kadangi ji bendra visoms valstybėms narėms, ji yra tokios koncepcijos aiškiausia išraiška. Susidarytų paradoksas, jeigu taikydama ES teisę Skundų taryba negalėtų pateikti klausimų Teisingumo Teismui, o valstybės narės turėtų pareigą per savo nacionalinius teismus įgyvendinti tokius sprendimus.

34 — Žr. Sprendimo *Christian Dior*, cituoto šios išvados 31 išnašoje, 21 punktą (paryškinta mano); taip pat žr. 22 ir 23 punktus.

35 — Konvencijos 27 straipsnis. Visi klausimai, kurių nereglamentuoja Konvencija, priklauso nacionalinių teismų jurisdikcijai, žr. 27 straipsnio 7 dalį.

36 — Konvencijos 27 straipsnio 6 dalis.

66. Atsižvelgdama į tai, pažymiu, kad vadovaujantis 1994 m. Konvencijos 26 straipsniu Valdytojų taryboje neišspręsti Susitariančiųjų Šalių ginčai dėl šios Konvencijos aiškinimo ir taikymo priklauso išimtinai Teisingumo Teismo jurisdikcijai³⁷. Todėl būtų anomaliju, jeigu Skundų taryba negalėtų pateikti Teisingumo Teismui analogiško klausimo, kuris išskyla asmenims ginčijant Generalinio sekretoriaus sprendimus, kad gautų autoritetingą išaiškinimą, jeigu ji nagrinėja bylas, susijusias su ES teisės aiškinimu.

67. Man atrodo, kad galima daryti paralelę su įprasta Sutartyse įtvirtinta sistema, pagal kurią tiesioginius ieškinius papildo prašymai priimti prejudicinius sprendimus ir kurių Teisingumo Teismas aiškina plačiai siekdamas išlaikyti aiškinimo vienodumą ir užtikrinti veiksmingą apsaugą.

68. Sprendime *Zwartveld*³⁸ Teisingumo Teismui buvo pateiktas nacionalinio teismo „teismo bendradarbiavimo prašymas“, kuris būtų tiksliai neatitikęs Sutartimis sukurtos sistemos, jeigu ji būtų aiškinama pažo-

džiui. *Arrondissementsrechtbank Groningen rechter-commissaris* (Nyderlandai) tyrė įvairius netikslumus, susijusius su žuvų turgaus *Lauwersoog* valdymu, įskaitant kaltinimus nacionalinės teisės nuostatų, skirtų įgyvendinti Bendrijos žvejybos kvotų taisyklės, pažeidimais. Savo tyrimui jis manė esant būtina gauti, *inter alia*, EEB žvejybos inspektorius ataskaitas ir nurodė, kad, išnagrinėjus šiuos dokumentus, taip pat gali prireikti apklausti atitinkamus inspektorius. Komisija atsakė pateikti šiuos dokumentus, teigdama, kad jie sudarė Komisijoje nagrinėjamos teisinės bylos dokumentų dalį. Todėl *rechter-commissaris* kreipėsi į Teisingumo Teismą ir paprašė pagalbos pagal Protokolą dėl Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų ir Europos konvenciją ar konvencijas dėl savitarpio pagalbos (kurių šalimis Bendrija nėra, tačiau kurios laikomos inkorporuotomis į Bendrijos teisinę sistemą ir todėl – Bendrijos teisės sudėtine dalimi).

69. Teisingumo Teismas *neatmetė* bylos kaip nepriimtinos. Priešingai, išnagrinėjęs ją plenarinėje sesijoje, konstatavo³⁹, kad Bendrijoje, kuri grindžiama teisės viršenybe,

37 — Šių metų pradžioje Komisija pateikė pirmąjį ieškinį pagal Konvencijos 26 straipsnį byloje *Komisija prieš Jungtinę Karalystę*, C-545/09, kuris šiuo metu nagrinėjamas Teisingumo Teisme.

38 — 1990 m. gruodžio 6 d. Sprendimas *Imm.* (2/88, Rink. p. I-3365 ir I-4405).

39 — Pirmojoje 1990 m. liepos 13 d. nutartyje (Rink. p. I-3365), gavęs pateiktas aštuonių valstybių narių, Tarybos, Europos Parlamento ir Komisijos pastabas.

Bendrijos institucijos privalo laikytis bendradarbiavimo pareigos (kuri turi ypatingos svarbos santykiuose su teisminėmis institucijomis, privalančiomis užtikrinti Bendrijos teisės taikymą ir laikymąsi). Todėl tam būtina, kad Teisingumo Teismas turėtų kompetenciją prižiūrėti, ar šios pareigos buvo laikomasi, ir atitinkamai turėti jurisdikciją nagrinėti, ar Bendrijos institucijų atsisakymas bendradarbiauti su nacionalinės valdžios institucijomis yra pateisinamas⁴⁰.

kurie praėjo nuo Sprendimo *Zwartveld*, Europos Bendrijos virto Europos Sąjunga ir daug kas pasikeitė; tačiau Sutartimi ir susijusiais teisės aktais įtvirtintų nuostatų laikymosi užtikrinimo ir teisės viršenybės paisymo esminė svarba išliko nepakitusi.

Teisė į teisminę gynybą

70. Todėl Teisingumo Teismas pasinaudojo šia kompetencija ir nurodė Komisijai pateikti būtinus dokumentus bei leisti apklausti jos inspektorius kaip liudininkus, nebent ji galėtų nurodyti „imperatyvias priežastis, susijusias su Bendrijų interesų apsauga“, kurios pateiktų atsisakymą tai padaryti⁴¹.

72. Nenuneigiamas pagrindas, kodėl reikia laikytis EB 234 straipsnio aiškinimo pagal jo tikslą, yra būtinybė užtikrinti vienodą ir nuoseklų ES teisės aiškinimą. Skundų taryba turėtų galėti pateikti klausimus Teisingumo Teismui, kai mano, kad sprendimas ES teisės klausimais jai yra būtinas sprendimui priimti.

71. Pagarbiai sveikinu Teisingumo Teismo norą byloje *Zwartveld* atsižvelgti į Sutarčių tikslus ir įtvirtinti savo kompetenciją laikantis Bendrijos teisės svarbiausių principų ir taip užtikrinant, kad Europos bendrija išliktų „teisės viršenybe pagrįsta Bendrija“. Per 20 metų,

73. ES teisės vienodumas ir vieningumas yra prejudicinio sprendimo procedūros pagrindinis tikslas. Būtų keista, jeigu valstybių narių ir ES institucijų įsteigta institucija galėtų priimti galutinius sprendimus dėl ES teisės, tačiau negalėtų siaurai aiškinant Teisingumo Teismo jurisdikciją pagal EB 234 straipsnį pateikti klausimų prejudiciniam sprendimui priimti.

40 — Žr. 1990 m. liepos 13 d. nutarties 15–24 punktus.

41 — Žr. 1990 m. liepos 13 d. nutarties 25–26 punktus. Antroje 1990 m. gruodžio 6 d. nutartyje (Rink. p. I-4405) Teisingumo Teismas nurodė Komisijai pateikti atitinkamas ataskaitas ir leisti apklausti jos žuvininkystės inspektorius kaip liudininkus.

74. Kaip savo išvadoje byloje *Umweltanwalt von Kärnten* nurodo generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer⁴²:

„EB 234 straipsnyje įtvirtintų teismų bendradarbiavimu siekiama užtikrinti, kad visos valstybės narės vienodai taikytų Bendrijos teisę. Teisingumo Teismas yra leidęs įvairiems subjektams dalyvauti bendradarbiaujant <...>. Nepaisant minėtų problemų, tokia situacija nėra visai nepateisinama. Europos teismų sistema, sudaryta iš 27 valstybių narių, atspindi įvairius kriterijus ir koncepcijas. Sunku nustatyti modelį, apibūdinantį bendrą daugelio valstybių teismų funkciją, todėl Sprendime *Vaassen-Goebbels* nustatyti kriterijai taip pat buvo aiškinami bendrai ir plačiai“.

75. Be to, siauras aiškinimas prieštarautų prejudicinio sprendimo procedūros tikslui ir pobūdžiui. Toks sprendimas būtų teismo bendradarbiavimo dvasios, kurią Teisingumo Teismas nuosekliai pabrėždavo savo bylų praktikoje, antitezė⁴³.

76. Mano manymu, jeigu Skundų taryba negalėtų pateikti prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui, kad gautų autoritetingą ES teisės klausimo, kuris yra

42 — Išvados, cituotos šios išvados 23 išnašoje, 35 punktas.

43 — Žr., pavyzdžiui, 2008 m. vasario 12 d. Sprendimą *Kempter* (C-2/06, Rink. p. I-411, 41 punktas ir jame nurodyta bylų praktika).

būtinai išspręsti nagrinėjama apeliacinį skundą, išaiškinimą, tai paneigtų ES teisės vienybę ir darną. Apeliantai tokioje apeliacinėje byloje taip prarastų savo teisę į teisminę gynybą, ir tai Generalinis sekretorius pripažino posėdyje.

77. Atsižvelgdama į visus šiuos kriterijus, manau, kad aiškinant EB 234 straipsnį pagal jo tikslą Skundų taryba patenka į jo taikymo sritį.

Ar Teisingumo Teismo darbo krūvis nepriimtina išaugtų, jeigu šis prašymas dėl prejudicinio sprendimo būtų pripažintas priimtiniu?

78. Galima prieštarauti, kad jeigu Europos mokyklų Skundų taryba būtų pripažinta turinti kompetenciją pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl ES teisės pagal EB 234 straipsnį, Teisingumo Teismas galėtų būti užtvindytas panašiais prašymais iš kitų institucijų, kurios iki šiol buvo laikomos nepatenkančiomis į EB sutarties 234 straipsnio taikymo sritį.

79. Komisija tvirtina, kad, pirma, vertinant galimą prašymų priimti prejudicinį sprendimą skaičiaus padidėjimą poreikio užtikrinti vienodą ES teisės taikymą atžvilgiu šiam aspektui turi būti suteikiamas prioritetas.

Antra, ji pažymėjo, kad Skundų taryba yra labai specifinė institucija. Nepanašu, kad būtų daug kitų institucijų, kurios turėtų tokius pačius požymius ir dėl to – kompetenciją pateikti prejudicinius klausimus pagal EB 234 straipsnį.

siekiant neužversti Teisingumo Teismo darbu. Praktiškumas, kad ir koks viliojantis, nėra tinkamas teisinis argumentas.

80. Aš su tuo sutinku.

83. Be to, sudėtinga, jeigu apskritai įmanoma, ES sistemoje atrasti institucijų, panašių į Skundų tarybą.

81. Argumentas, kad pripažinus priimtinais Skundų tarybos prašymus priimti prejudicinius sprendimus pagal EB 234 straipsnį padidės Teisingumo Teismo darbo apimtis, nėra pagrįstas teisiniais principais. Jeigu vadovaujantis teisingu teisiniu požiūriu Skundų taryba galėtų pateikti klausimus prejudiciniams sprendimui priimti, tuomet tai, kad (potencialiai ir teoriškai) galėtų padidėti Teisingumo Teismo darbo krūvis, nėra tinkama priežastis priesti prie kitokios išvados.

84. Pirma, visos Konvencijos, įsteigiančios Europos mokyklas, Susitariančiosios Šalys (27 valstybės narės ir ES institucijos) yra Europos Sąjungoje. Situacija skiriasi nuo sutarčių, pagal kurias yra įsteigti kiti teismai, pavyzdžiui, Europos Žmogaus Teisių Teismas⁴⁴ arba PPO kolegijos⁴⁵, arba pagal kurias gali būti įsteigtas naujas Europos patentų teismas⁴⁶. Pagrįsta laikytis nuomonės, kad reikėtų specialios nuostatos, kad tokie tarptautiniai teismai galėtų pateikti prašymus dėl prejudicinio sprendimo Teisingumo Teismui. Skirtingai nei Skundų taryboje, nagrinėjami ginčai kyla visoje Europos Sąjungoje ir yra susiję su ginčo šalimis, kurioms taikoma ES teisė.

82. Neseniai vykstant 2004 m. didžiajai ES plėtrai (ES padidėjus nuo 15 iki 25 valstybių narių) būtų neįsivaizduojamas pasiūlymas, kad nors naujų valstybių narių teismai gali pateikti prašymus dėl prejudicinio sprendimo, būtų praktiška neleisti jiems to daryti,

44 – Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) šalis yra ir ES valstybės narės, ir daugelis trečiųjų valstybių. Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, pagal ES sutarties 6 straipsnio 2 dalį ES institucijos gali prisijungti prie EŽTK.

45 – PPO sutarčių šalis yra valstybės narės, ES institucijos ir trečiosios valstybės.

46 – Naujojo Europos patentų teismo sutarties projekte siūloma, kad jos šalis būtų valstybės narės, ES institucijos ir kai kurios trečiosios valstybės.

85. Antra, Skundų tarybos nariai skiriami iš Teisingumo Teismo sudaromo sąrašo ir jų skyrimo kriterijai yra panašūs į Tarnautojų teismo narių atrankos kriterijus. Šie požymiai pabrėžia Skundų tarybos teisminį pobūdį ir jos struktūrinius santykius su ES teisine sistema.

86. Europos universiteto institutas (toliau – EUI) yra panašiausia institucija. 1972 m. šešios pirmosios valstybės narės jį įsteigė tarptautine konvencija (toliau – EUI konvencija). Jo tarnybos nuostatai įtvirtina skundų nagrinėjimo procedūrą, kurios sprendimai gali būti skundžiami Apeliacinei tarybai. Tačiau ši Apeliacinė taryba skiriasi nuo Skundų tarybos – pavyzdžiui, EUI konvencija ją steigia ne ginčams spręsti. Todėl jeigu Europos mokyklų Skundų taryba turi kompetenciją pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal EB 234 straipsnį, remiantis tuo negalima daryti išvados, kad Teisingumo Teismas automatiškai turėtų pripažinti priimtą prašymą dėl prejudicinio sprendimo, pateiktą EUI Apeliacinės tarybos.

87. Apibendrinant, galima daryti išvadą, kad Skundų taryba ir ją sukūrusi Konvencija yra, jeigu ir ne unikali, tai bet kuriuo atveju specifinė institucija Europos Sąjungoje. Nepanašų, kad Teisingumo Teismą užtvindytų prašymai

dėl prejudicinių sprendimų iš tokių institucijų. Be to, kaip jau pažymėjau, jeigu taikytinos normos nėra ES teisės dalis, Teisingumo Teismo pareiga apima tik pateikti ES teisės išaiškinimą, kiek jis yra susijęs su tų normų taikymu.

88. Todėl, mano manymu, į pirmąjį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad Europos mokyklų Skundų taryba patenka į EB 234 straipsnio taikymo sritį, ir, kadangi Skundų taryba yra paskutine instancija bylą nagrinėjantis teismas, ji turi kompetenciją, nagrinėdama ES teisės klausimus, pateikti prašymą Teisingumo Teismui priimti prejudicinį sprendimą, ir iš esmės turi tokią pareigą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir bet kokie teismai, kurių sprendimai neskundžiami.

Dėl antrojo klausimo

89. Antruoju klausimu Skundų taryba siekia sužinoti, ar EB 12 straipsnis (uždraudžiantis diskriminaciją dėl pilietybės) arba EB 39 straipsnis (garantuojantis darbuotojų judėjimo laisvę) uždraudžia bylai reikšmingu laikotarpiu Europos mokyklose galiojusią atlyginimo sistemą, kiek ši sistema neleidžia atsižvelgti į valiutos nuvertėjimą, dėl ko

sumažėja kai kurių komandiruočių mokytojų perkamoji galia. Skundų taryba pažymi, kad nagrinėjama sistema „aiškiai nurodo Europos Bendrijų pareigūnams taikomą sistemą“.

90. Šis klausimas kyla dėl to, kad laikotarpiu tarp 2007 m. liepos 1 d. ir 2008 m. liepos 1 d. svaras sterlingų gerokai nuvertėjo euro atžvilgiu. Tačiau Europos Bendrijų pareigūnų atlyginimams apskaičiuoti taikomas valiutų keitimo kursas šiuo laikotarpiu nesikeitė, taip pat nepakito ir europinės priemokos, į kurią turi teisę kiekvienas konkretus mokytojas, vertė (apskaičiuota ir išreikšta eurai 2007 m. liepos 1 dieną)⁴⁷. Dėl šių dviejų faktorių mokytojų, komandiruojamų iš Jungtinės Karalystės, į pareigas, kurias einant jiems atlyginimas buvo mokamas eurai, nacionalinis atlyginimas nuvertėjo (eurai); atitinkamai jų viso atlyginimo (nacionalinės atlyginimo dalies ir europinės priemokos) vertė eurai taip pat nuvertėjo.

47 — Žr. 2007 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1558/2007, nuo 2007 m. liepos 1 d. patikslinančio Europos Bendrijų pareigūnų ir kitų tarnautojų atlyginimus ir pensijas bei jiems taikomus korekcinis koeficientus (OL L 340, 2007, p. 1), 1 straipsnį ir 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1323/2008, nuo 2008 m. liepos 1 d. patikslinančio Europos Bendrijų pareigūnų ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų darbo užmokesčių ir pensijas bei jiems taikytinus korekcinis koeficientus (OL L 345, 2008, p. 10), 1 straipsnį.

91. Mokytojai tvirtina, kad atlyginimų sistema neužtikrina vienodos perkamosios galios visiems komandiruojamiems mokytojams. Jie tvirtina, kad tokia sistema diskriminuoja Britanijos mokytojus Briuselyje, palyginti su: 1) į Briuselį komandiruotais mokytojais, kurie gauna nacionalinį atlyginimą kita valiuta nei eurai ar svarai sterlingų; 2) Didžiosios Britanijos mokytojais, kurie mokytojauja Europos mokykloje Kulhame ir kurie nepasinaudojo laisvo judėjimo teise; ir 3) mokytojais, kurie savo nacionalinį atlyginimą gauna eurai.

92. Taip pat mokytojai tvirtina, kad Tarnybos nuostatų 49 straipsnio 2 dalies b punktu pažeidžiami EB 12 ir 39 straipsniai, nes nenumatoma galimybė atsižvelgti į svoro sterlingų nuvertėjimą apskaičiuojant europinę priemoką, ir taip sudaromos nepalankesnės sąlygos Britanijos mokytojams. Be to, siekiant atitikties Sutarčiai 49 straipsnio 2 dalies b punkto pakeitimas turėjo būti taikomas nuo ankstesnės datos taip, kad europinė priemoka būtų perskaičiuota už visą mokytojų reikalaujamą laikotarpį (nuo 2007 m. spalio mėn. iki 2008 m. birželio mėnesio).

93. Europos mokyklos tvirtina, kad Didžiosios Britanijos mokytojai nebuvo diskriminuojami. Pirma, situacijos nėra palyginamos – mokytojų, kurių nacionalinis atlyginimas išreiškiamas svarais sterlingų,

situacija skiriasi nuo jų kolegų, kurių nacionalinis atlyginimas išreiškiama eurai, situacijos. Antra, atlyginimų sistema nedaro skirtumų pilietybės pagrindu; ji taikoma objektyviai ir vienodu būdu visiems mokytojams, kurių nacionalinė atlyginimo dalis išreiškiama kita valiuta nei eurai.

dėl darbuotojų teisės laisvai judėti⁴⁸. Šios teisės taip pat yra saugomos tarptautinėje organizacijoje, ir EB 12 bei 39 straipsniai konkrečiai taikomi Europos mokyklų mokytojams⁴⁹. Teisingumo Teismas taip pat išaiškino, kad nuostatos, kurios, nors ir taikomos nediskriminuojant dėl pilietybės, gali kliudyti ar atgrasyti Bendrijos piliečius įgyvendinti Sutartimi garantuojamas pagrindines laisves, yra kliūty⁵⁰.

94. Generalinis sekretorius sutinka, kad 49 straipsnio 2 dalies b punkto redakcija, kuri buvo taikoma iki 2008 m. liepos 1 d., galėtų būti laikoma netiesiogiai diskriminuojančia, nes joje nėra galimybės atsižvelgti į kitos nei euras valiutos keitimo kurso reikšmingą nuvertėjimą apskaičiuojant europinę priemoką. Tačiau jis tvirtina, kad tokia diskriminacija buvo pateisinama, nes valiutų keitimo kursas buvo taikomas remiantis objektyviais kriterijais.

Išankstinės pastabos

95. Draudimas diskriminuoti dėl pilietybės pagal EB 12 straipsnį yra konkreti vienodo požiūrio bendrojo principo išraiška ir konkrečiai išreiškiama, *inter alia*, EB 39 straipsnyje

96. Todėl pirmiausia nagrinėsiu, ar ginčijama sistema diskriminuojama dėl pilietybės arba kitaip pažeidžiamas vienodo požiūrio principas; antra, ar ji gali kliudyti arba atgrasyti bet kurios kategorijos mokytojus įgyvendinti judėjimo laisvę; ir galiausiai, kiek tai būtina, nagrinėsiu, ar tokia sistema vis tiek buvo pateisinama.

48 — Žr., pavyzdžiui, 2005 m. spalio 13 d. Sprendimą *Parking Brixen* (C-458/03, Rink. p. I-8585, 48 punktas) ir 2002 m. sausio 15 d. Sprendimą *Gottardo* (C-55/00, Rink. p. I-413, 21 punktas).

49 — Žr. 2000 m. spalio 3 d. Sprendimą *Ferlini* (C-411/98, Rink. p. I-8081, 42 punktas) ir Sprendimo *Hurd*, cituoto šios išvados 18 išnašoje, 54 ir 55 punktus.

50 — Žr., pavyzdžiui, 1999 m. sausio 26 d. Sprendimą *Terhoeve* (C-18/95, Rink. p. I-345, 39 punktas) ir 2008 m. balandžio 1 d. Sprendimą *Prancūzų bendruomenės vyriausybė ir Valonijos vyriausybė* (C-212/06, Rink. p. I-1683, 34 punktas).

Ar ginčijama sistema buvo diskriminuojama dėl pilietybės arba kitaip pažeistas vienodo požiūrio principas?

aplinkybes arba vienodai vertinti skirtingas aplinkybes, jei toks vertinimas nėra objektyviai pagrįstas⁵².

97. Draudimas diskriminuoti dėl pilietybės apima:

99. Iš Tarnybos nuostatų akivaizdu, kad tiesioginės diskriminacijos dėl pilietybės nebuvo.

„<...> ne tik akivaizdų diskriminavimą dėl pilietybės, bet ir visas užslėptas diskriminavimo formas, kurios, taikant kitus diferencijavimo kriterijus, faktiškai lemia tuos pačius rezultatus.

100. Taip pat Tarnybos nuostatai nėra nacionalinė teisė, kuri savaime gali labiau paveikti „kitos“ valstybės narės piliečius, nei „primančiosios“ valstybės narės piliečius klasikinėje prasme, nes jie taikomi mokytojams iš bet kurios valstybės narės, komandiruojamiems į bet kurią iš mokyklų vienoje iš septynių primančiųjų valstybių narių.

Išskyrus atvejus, kai nacionalinės teisės nuostata yra objektyviai pateisinama ir proporcinga siekiamam tikslui, ji turi būti laikoma netiesiogiai diskriminuojančia, jeigu savo pobūdžiu gali labiau paveikti ne vietinius darbuotojus, o darbuotojus migrantus, ir dėl to pastarieji gali patekti į ypač nepalankią situaciją.“⁵¹

98. Bendrai pagal vienodo požiūrio principą draudžiama skirtingai vertinti panašias

101. Tačiau sistemoje galima išskirti dvi mokytojų grupes ir pastebėti, kad bent jau bylai reikšmingu laikotarpiu su jomis buvo elgiamasi skirtingai pagal tai, kaip jų bendro atlyginimo dydis galėjo kisti per metus. Pirmajai grupei priklauso mokytojai, komandiruoti iš euro zonos valstybės narės, kurių nacionalinio atlyginimo vertė eurais nekinta ir kurių bendras atlyginimas atitinkamu laikotarpiu išlieka lygus Tarnybos nuostatų III priede nurodytai sumai. Antrajai grupei priklauso mokytojai, komandiruojami iš euro zonos nepriklausančios valstybės narės, kurių

51 — 2010 m. balandžio 13 d. Sprendimas *Bressol ir Chaverot ir kiti* (C-73/08, Rink. p. I-2735, 40 ir 41 punktai).

52 — Žr. vėliausią 2010 m. rugsėjo 16 d. Sprendimą *Chatzi* (C-149/10, Rink. p. I-8489, 64 punktas).

nacionalinės atlyginimo vertė eurais galėjo daugiau ar mažiau kisti (ir iš tiesų kito) pagal valiutų keitimo kurso svyravimus, ir taip jų bendras atlyginimo dydis (kintamo dydžio nacionalinis atlyginimas eurais ir pastovi europinės priemokos vertė eurais) galėjo nukrypti (ir iš tiesų nukrypo) nuo Tarnybos nuostatų III priede nurodytos sumos. Toliau šias grupes atitinkamai vadinsiu „pirmąja grupe“ ir „antrąja grupe“.

ir konkretus diskriminacijos dėl pilietybės draudimas, nes pirmajai mokytojų grupei paprastai priklausytų euro zonos valstybių narių piliečiai, o antrajai mokytojų grupei priklausytų kitų valstybių narių piliečiai.

102. Reikėtų pažymėti, kad mano aptartas skirtingas elgesys yra susijęs su Tarnybos nuostatų 49 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta mokytojų teise gauti mėnesinį atlyginimą, kurio vertė eurais yra nurodyta pagal atitinkamą atlyginimo pakopą šių nuostatų III priede. Jis nesusijęs su šio atlyginimo perkamąja galia, kurios Tarnybos nuostatai negarantuoja ir kuri skiriasi atsižvelgiant į, *inter alia*, tai, ar mokytojas gali ir nori gauti, laikyti banke ir panaudoti dalį savo atlyginimo savo kilmės valstybėje narėje tos valstybės narės valiuta.

103. Taip pat reikia pabrėžti, kad jeigu ginčijama tvarka pažeistų vienodo požiūrio principą, nes panašios situacijos būtų vertinamos skirtingai, tuomet būtų pažeidžiamas

104. Tačiau kadangi nurodytos dvi grupės tiksliai neatitinka grupių, kurias siūloma palyginti šioje byloje, būtinas trumpas paaiškinimas.

105. Pirma, ar šių grupių situacija yra panaši vienodo požiūrio principo prasme?

106. Man atrodo – taip. Tarnybos nuostatuose įtvirtinta darbo užmokesčio skalė eurais ir numatyta, kad darbuotojai „turi teisę“ į šį atlyginimą. Taigi visų tokią pačią teisę turinčių mokytojų situacija yra panaši. Tiesa, kad galima rasti tam tikrų objektyvių skirtumų tarp mokytojų, kurių kilmės vieta ir komandiravimo vieta priklauso skirtingoms

valiutų zonoms, ir mokytojų, kurių kilmės ir komandiravimo vieta yra toje pačioje valiutų zonoje, nes jiems taikomos skirtingos sąlygos pervedant bet kurią atlyginimo dalį tarp šių zonų. Tačiau šie skirtumai, kurių poveikis daugiausia priklauso nuo asmeninės valios, neturi reikšmės atlyginimo, į kurią jie turi teisę, vertei eurais.

Europos mokyklų mokytojų atlyginimas neprilyginamas ES tarnautojų atlyginimui.

107. Antra, ar reikšmingi kitokie palyginimai?

108. Skundų taryba ir Komisija siūlė Teisingumo Teismui palyginti mokytojų situaciją su Europos institucijų tarnautojų padėtimi. Tačiau tokie paskirti tarnautojai tampa atitinkamos institucijos darbuotojais ir jie visiškai nepriklausomi nuo savo kilmės valstybės narės. Ir priešingai, Europos mokyklų sistemoje komandiruoti mokytojai lieka susiję su savo nacionalinėmis valdžios institucijomis, kurios išlieka atsakingos už jų atlyginimo nacionalinės dalies mokėjimą. Tiesa, kad Tarnybos nuostatų 49 straipsnio 2 dalies b punkte nurodyti „Europos Bendrijų pareigūnų darbo užmokesčiui patikslinti naudojami valiutų keitimo kursai“. Tačiau tai tik valiutų keitimo kursas, kuris turi būti taikomas apskaičiuojant (t. y. kursas, kuris naudojamas įgyvendinant bendrąjį ES biudžetą)⁵³. Šia nuoroda

109. Komisija taip pat nurodo nacionalinių ekspertų, komandiruočių dirbti institucijose, padėtį. Tačiau ir vėl šios situacijos neatrodo panašios. Nacionalinių ekspertų visą atlyginimą moka jų nacionalinės valdžios institucijos, kurioms jie priklauso, o institucijos moka tik dienos ir mėnesio priedus⁵⁴. Skirtingai Europos mokyklų mokytojų atlyginimą sudaro nacionalinis atlyginimas ir europinė priemoka. Todėl itin svarbu, jog nacionaliniams ekspertams taikomomis taisyklėmis nesiekama užtikrinti, kad ekspertai iš skirtingų valstybių narių gautų vienodą užmokestį komandiravimo laikotarpiu. Priešingai, Europos mokyklų mokytojams taikomuose Tarnybos nuostatuose įtvirtinta, kad kiekvienas mokytojas „turi teisę“ į atlyginimą pagal atitinkamą atlyginimų skalės pakopą, išreikštą eurais III priede.

53 — 1968 m. vasario 29 d. Tarybos reglamento (EEB, Euratomas, EAPB) Nr. 259/68, nustatančio Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų įdarbinimo sąlygas bei Komisijos pareigūnams laikinai taikomas specialias priemones (OL L 56, p. 1, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 2 t. p. 5), su pakeitimais 63 straipsnis.

54 — Žr. 2008 m. lapkričio 12 d. Komisijos sprendimą, nustatantį išsamias taisykles dėl nacionalinių ekspertų komandiravimo į Komisiją ir nacionalinių ekspertų profesinio mokymo (C(2008) 6866 galutinis) III skyriuje, ypač 17 straipsnyje, reglamentuojamas atlyginimas.

110. Savo ruožtu mokytojai siūlė, kad iš Jungtinės Karalystės į Europos mokyklą komandiruojami mokytojai gali būti lyginami su: 1) kitais mokytojais iš Jungtinės Karalystės, komandiruotais į Europos mokyklą Kuldhamo jų kilmės valstybėje narėje; ir (arba) 2) mokytojais, komandiruotais į Briuselį, kurie gauna nacionalinį atlyginimą kita valiuta nei eurai arba svarai sterlingų. Tačiau abi šios grupės patenka į mano minėtą antrąją grupę, su kurios nariais elgiamasi vienodai, atsižvelgiant į būdą, pagal kurį jų viso atlyginimo vertė eurai galėtų skirtis (ir visais atvejais daugiau ar mažiau skyrėsi) nuo Tarnybos nuostatų III priede nurodytos sumos. Ar šią grupę dar galima skirstyti į mažesnes grupes pagal poveikį perkamajai galiai, kaip minėjau, yra nereikšminga.

ar žalingu būdu. Tai, kad iš tiesų Didžiosios Britanijos mokytojai bylai reikšmingu periodu „nukentėjo“ tuo metu, kai mokytojai iš kitų euro zonai nepriklausančių valstybių galėjo „laimėti“, priklausė nuo valiutų keitimo kursų svyravimų, kurie yra visiškai objektiviškos išoriniai faktoriai. Svarbu tai, kad į antrąją grupę patenkantys mokytojai akivaizdžiai rizikavo gauti mažiau nei jų garantuojamas atlyginimas eurai, ir į tai būti galėjo atsižvelgiama Tarnybos nuostatose įtvirtinta atlyginimų sistema, o pirmajai grupei priklausantys mokytojai nepatyrė tokios rizikos.

112. Todėl laikausi nuomonės, kad bylai reikšmingu laikotarpiu ginčijama sistema buvo pažeidžiamas vienodo požiūrio principas ir todėl diskriminuojama dėl pilietybės, taip pažeidžiant EB 12 straipsnį.

Ar ginčijama sistema kliudo judėjimo laisvei arba atgraso nuo jos?

111. Todėl reikšmingas skirtingas elgesys su pirmajai ir antrajai grupei priklausančiais mokytojais yra tas, kad pirmieji ginčijamu laikotarpiu gavo atlyginimą, kurio dydis tiksliai atitiko Tarnybos nuostatų III priedo 49 straipsnio 1 dalyje garantuojamą dydį, o antrieji būtinai patyrė riziką, kad jų atlyginimas nukryps nuo tos sumos. Man neatrodo reikšminga, ar ši rizika pasireiškė mokytojams iš konkrečios valstybės narės naudingai,

113. Tačiau negaliu prieiti prie išvados, kad mano nurodytas trūkumas kliudo arba atgraso įgyvendinti laisvo judėjimo teises.

114. Į Europos mokyklas komandiruočių mokytojų atlyginimo sistema apima nuolatinį atlyginimo, į kurį jie turi teisę, ir europinės priemokos gavimą. Todėl atrodo, kad bet kuriuo atveju jie gautų didesnę atlyginimą būdami komandiruoti, nei likę savo ankstesnėse pareigose.

su devyniomis atlyginimo skalėmis, kurių kiekvieną sudaro po devynias pakopas, pažymėtina, kad tai beveik niekuomet neturės nė menkausio poveikio mokytojo galimybei arba norui pasinaudoti laisvo judėjimo teise siekiant būti komandiruotam į Europos mokyklą kitoje valstybėje narėje arba sutinkant su tuo.

Ar ginčijama sistema gali būti pateisinama?

115. Nepanašu, kad tokia galimybė atgrasytų kokį nors mokytoją siekti komandiravimo arba sutikti su juo, nebent bendras atlyginimas nukristų žemiau lygio, būtino užtikrinti gyvenimo komandiruotėje standartą ir padengti bet kokius jo turimus tęstinius įsipareigojimus kilmės valstybėje narėje ir bet kokius persikėlimo iš vienos valstybės narės į kitą išlaidas. Šioje byloje nesiremiamas jokiais tokiomis grėsmėmis, taip pat neatrodo, kad jos būtų akivaizdžiai pagrįstos. Nepanašu, kad rizika, jog konkretaus asmens faktinio atlyginimo dydis eurais skiriasi nuo kito tos pačios kategorijos atlyginimą gaunančio mokytojo atlyginimo (o ši rizika, priešingai, yra neišvengiama), yra svarbus argumentas apsisprendžiant, ar siekti komandiravimo arba su juo sutikti. Konkrečiu atveju gali kilti susierzinimas arba pasitenkinimas, atsižvelgiant į svyravimo kryptį, tačiau mokytojus iš 27 valstybių narių apimančioje sistemoje, kurioje yra labai skirtingi nacionaliniai atlyginimai, klasifikuojant skirtingai pagal sistemą,

116. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką skirtingas elgesys, kuris netiesiogiai diskriminuoja dėl pilietybės, yra draudžiamas, nebent jis gali būti objektyviai pateisinamas, yra tinkamas pasiekti juo siekiamą teisėtą tikslą ir neviršija to, kas reikalinga pasiekti minėtą tikslą⁵⁵.

117. Komisija tvirtina, kad neįmanoma sukurti atlyginimų sistemos, kuri sudarytų visišką iš 27 valstybių narių nacionalinių institucijų komandiruočių mokytojų perkamosios galios lygį. Be to, nuo 1995 m. iki 2008 m. svaro sterlingų kurso pakilimai ir nukritimai euro atžvilgiu vienas kitą atsverė.

55 — Sprendimo *Prancūzų bendruomenės vyriausybė ir Valonijos vyriausybė*, cituoto šios išvados 50 išnašoje, 55 punktąs.

118. Tačiau, kaip pažymėjau, negalima lyginti perkamosios galios; reikia apsiriboti viso atlyginimo verte eurais, kurią garantuoja Tarnybos nuostatai. Taip pat nesvarbu, ar valiutų kursų pokyčiai atsivėrė vienas kitą ilgu laikotarpiu, kadangi sistemos klaida yra susijusi su statiško valiutų keitimo kurso taikymu apskaičiuojant europinės priemokos dydį vienu metų laikotarpiu.

119. Šiuo klausimu Europos mokyklos tvirtina, kad ir bylai reikšmingu laikotarpiu galiojusi sistema, ir nuo 2008 m. liepos 1 d. įvestas pakeitimas yra pateisinami. Pirmą, atlyginimų sistema turi būti atsižvelgiama į tai, kad komandiruojami mokytojai gauna nacionalinius atlyginimus iš savo atitinkamų 27 nacionalinių institucijų. Antra, sistemai neturi būti taikoma nepagrįsta administracinė našta, tačiau ja turi būti siekiama veikti dėl bendro visų komandiruojamų mokytojų intereso. Trečia, nors kai kurie komandiruojami mokytojai gali patekti į nepalankią padėtį, kai jų nacionalinė valiuta nuvertėja euro atžvilgiu, jie taip pat patenka į palankesnę padėtį, kai ši valiuta pabrangsta, todėl sistema iš esmės yra tolygi.

120. Mano manymu, pirmasis aspektas yra nereikšmingas. Jeigu ginčijamoje atlyginimo sistemoje galėjo būti atsižvelgiama į tai, kad komandiruojami mokytojai gauna atlyginimus iš 27 nacionalinių institucijų apskaičiuojant europinę priemoką kartą per metus, joje

taip pat galėjo būti į tai atsižvelgiama mokant atlyginimą kiekvieną kartą.

121. Antrajam ir trečiajam aspektams svarbus Sprendimas *Terhoeve*. Jame buvo nagrinėjama, ar pateisinama, kad darbuotojas, perkėlęs savo gyvenamąją vietą iš vienos valstybės narės į kitą, siekdamas joje dirbti, patiria didesnę įmokų naštą. Teisingumo Teismas nustatė, kad tai nepateisinama. Konkrečiai nei tikslas supaprastinti ir koordinuoti nacionalines mokesčių ir socialinio draudimo įmokų surinkimo taisykles, nei administracinio pobūdžio argumentai negalėjo pateisinti pagrindinės laisvės apribojimo⁵⁶.

122. Todėl laikausi nuomonės, kad Tarnybos nuostatų 49 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta atlyginimų sistema bylai reikšmingu laikotarpiu buvo pažeistas vienodo požiūrio principas, konkrečiai išreikštas EB 12 straipsnyje, ir tai negali būti objektyviai pateisinama.

Dėl trečiojo klausimo

123. Trečiuoju klausimu Skundų taryba klausia, ar jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai (kaip ir siūlau tiek kiek,

⁵⁶ — Sprendimo *Terhoeve*, cituoto šios išvados 50 išnašoje, 44 ir 45 punktai.

pažeidžiamas vienodo požiūrio principas, kuris apima diskriminaciją dėl pilietybės), dėl skirtingos į Europos mokyklas komandiruo-tų mokytojų ir Europos Bendrijos pareigūnų situacijos būtų pateisinama tai, kad perkama-jai galiai išlaikyti naudojami skirtingi keitimo kursai?

esmės pasikeičia pragyvenimo išlaidos⁵⁷. Ta-čiau net ir tokiu atveju klausimas yra klaidi-nantis, nes Tarnybos nuostatų 47 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta:

„Darbuotojo darbo užmokestis SKAIČIUO-JAMAS pagal koeficientą, kuris yra didesnis arba mažesnis nei 100 %, arba lygus 100 %, kaip įtvirtinta ir taikoma Europos Bendrijų pareigūnams.“

124. Pirmiausia šis klausimas atrodo ne-tinkamai suformuluotas, nes valiutų keiti-mo kursai, naudojami apskaičiuoti Europos mokyklų mokytojų europinę priemoną by-lai reikšmingu laikotarpiu visiškai sutapo su kursais, kurie buvo naudojami apskaičiuoti ES pareigūnų atlyginimus, mokant juos kita valiuta nei eurai, ir tai aiškiai nurodyta Tarny-bos nuostatų 49 straipsnio 2 dalies b punkte.

126. Todėl nemanau, kad Teisingumo Teis-mas gali atsakyti į taip suformuluotą klausimą.

125. Tačiau iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad klausimas susijęs su ES pareigūnų atveju perkamosios galios lygybės užtikrinamu pagal koeficientus kiekvienai darbo vietai, kurie yra nustatomi kiekvienais metais kartu su valiutų keitimo kursais, tačiau gali būti koreguojami, jeigu iš

127. Iš mokytojų rašytinių pastabų Teisin-gumo Teismui atrodo pagrįsta, jog mokytojai norėjo, kad Skundų taryba užduotų klausimą, kuris būtų labiau susijęs su Europos mokyto-jams ir ES pareigūnams taikomais vienodais koeficientais ir koregavimais, kurių poveikis mokytojų atlyginimams vis dėlto yra ne toks pats kaip pareigūnų atlyginimams, nes ap-skaičiavimo koregavimu negalima atsizvelgti į valiutų keitimo kurso svyravimus. Tokiu atveju, norimas užduoti klausimas galėjo būti toks: ar *vienodas elgesys esant skirtingoms*

57 — Žr. ES pareigūnų tarnybos nuostatu, įtvirtintų Reglamente Nr. 259/68, su pakeitimais, cituotame šios išvados 53 išna-šoje, 64 ir 65 straipsniai.

pareigūnų ir mokytojų *situacijoms* nepažeidžia vienodo požiūrio principo.

128. Tačiau tai tik hipotezė, kuri neatspindi pateikto klausimo formuluotėje ir kuriai reikėtų daug daugiau informacijos apie

koeficientų sistemos taikymą mokytojų atlyginimams, jeigu šis klausimas būtų nagrinėjamas. Tokiomis aplinkybėmis nemanau, kad Teisingumo Teismui būtų pagrįsta atsakyti į hipotetinį klausimą. Tiesiog pažymėčiau, kad, kaip jau nurodžiau⁵⁸, mano manymu, atitinkamos į Europos mokyklą komandiruo-tų mokytojų ir ES pareigūnų situacijos nėra panašios.

Išvada

129. Todėl laikausi nuomonės, kad į Europos mokyklų Skundų tarybos pateiktus pre-judicinius klausimus turėtų būti atsakyta taip:

- „1. Europos mokyklų Skundų taryba patenka į EB 234 straipsnio taikymo sritį.
2. Vienodo požiūrio principu ir jo konkrečia išraiška EB 12 straipsnyje – draudimas diskriminuoti dėl pilietybės – uždraudžiama Europos mokyklų komandiruo-tų darbuotojų tarnybos nuostatų 45–49 straipsniuose įtvirtinta atlyginimo sistema.
3. Teisingumo Teismas negali atsakyti į trečiąjį klausimą.“

58 — Žr. šios išvados 108 punktą.